

Je partner erfrechtelijk beschermen

Juridisch & Fiscaal

E. SPRUYT

Erenotaris - Prof. KU Leuven - Prof. Fiscale Hogeschool

spruyteric@telenet.be

Methodiek

Juridisch

Fiscaal

Rulings

“Partners” ?

- **Gehuwden**

- Gemeenschap van goederen
- Scheiding van goederen

- **Wettelijke samenwoners**

- Dadelijke gelijkstelling met gehuwden voor tarief erfbelasting

- **Feitelijke samenwoners**

- Enkel in Vlaanderen gelijkstelling met gehuwden voor tarief erfbelasting
- Maar onder voorwaarde:
  - 1 jaar samenwoning
  - 3 jaar samenwoning voor vrijstelling gezinswoning

Hoe kan een partner erven ?

- **Wettelijk erfrecht** (ook: “*ab intestato*” erfrecht)
  - Voor wie niets geregeld heeft
  - Wet wijst ‘wettelijke’ erfgenamen aan (partner + rest van de familie)
- **Testamenteir erfrecht**
  - Voor wie een testament heeft gemaakt
  - Testament wijst ‘legatarissen’ aan
  - Hoe vindt men een testament terug? CRT- opzoeking door notaris
- **Conventioneel erfrecht**
  - “contractuele erfstelling” : schenking tussen echtgenoten in huwelijkscontract van hun toekomstige nalatenschap
  - Ook terug te vinden via CRT

ERVEN VIA DEZE KANALEN = ERFBELASTING !

Heeft U een “contractuele erfstelling” ?

Formulering

“Voor het geval waarin het huwelijk ontbonden wordt door het overlijden van één der echtgenoten verklaren ze mekaar schenking te doen, de eerststervende aan de langstlevende onder hen, hetgeen zij wederzijds aanvaarden, van het grootst beschikbaar deel toegestaan door de wet zo in volle eigendom als in levenslang vruchtgebruik, van de geheelheid van hun roerende goederen en onroerende goederen hun beider respectievelijke nalatenschappen”

Kan een partner over de dood heen iets krijgen op basis van een contract ?

- Principe = verbod van erfovereenkomst
- Uitzondering = “contract van aanwas” !
  - is krijgen buiten het erfrecht om
  - op grond van een “kanscontract”
  - zowel gehuwden als samenwoners

KRIJGEN VIA DIT KANAAL = GEEN ERFBELASTING !

De “WAT ALS-vraag” ?

- Ik regel niets ...
- Wat erf ik dan als partner ?
- Antwoord is verschillend:
  - Gehuwden
  - Wettelijke samenwoners
  - Feitelijke samenwoners

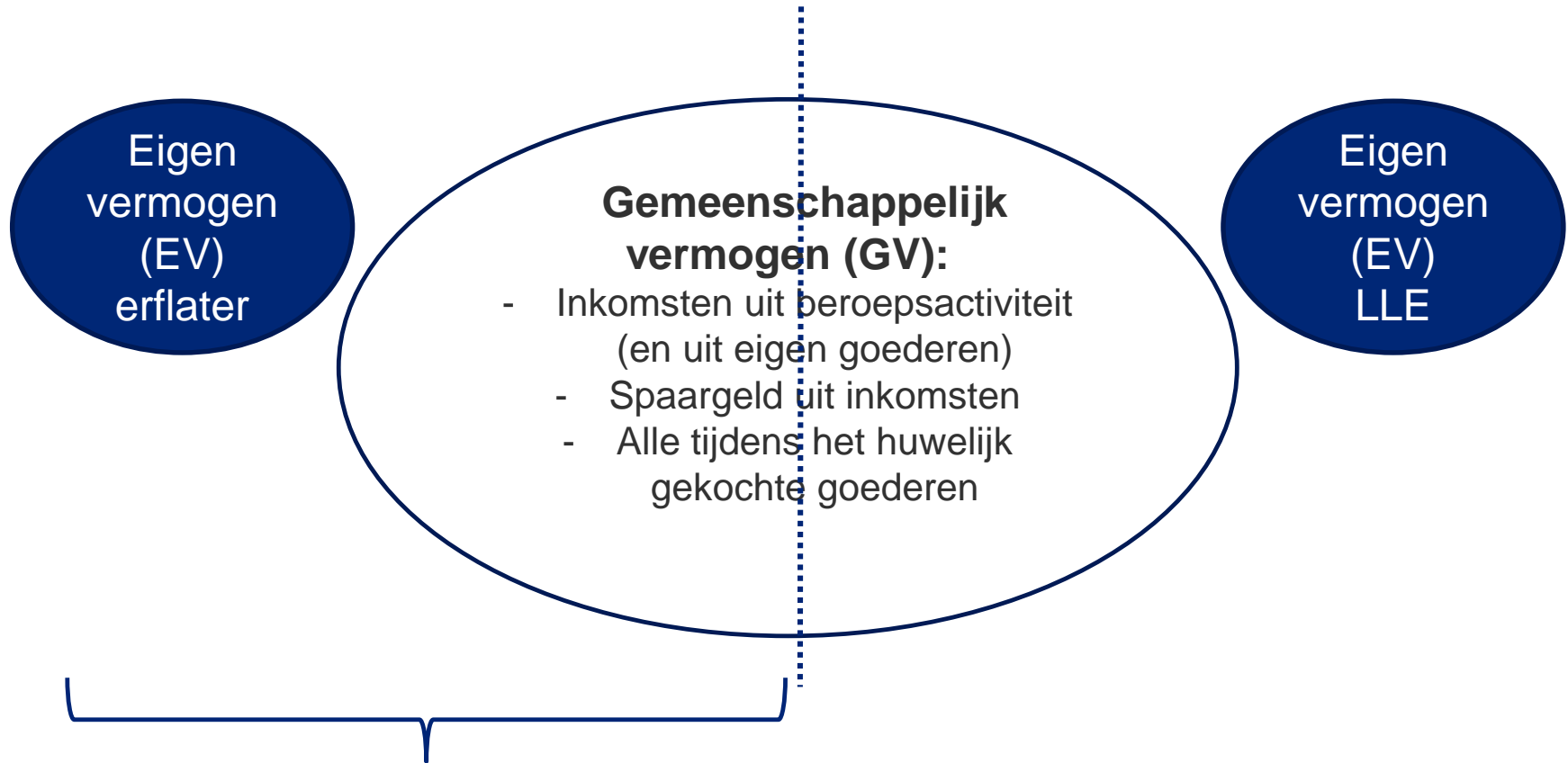
Wat erft de huwelijkspartner ?

- Er zijn kinderen:
  - vruchtgebruik op de hele “nalatenschap”
- Er zijn geen kinderen, wel ouder(s) / broer of zus (of kinderen van deze):
  - Volle eigendom van deel van de overledene in de gemeenschap en vruchtgebruik op de eigen goederen van overledene
- Andere gevallen: volle eigendom van de ganse “nalatenschap”

Begrip “nalatenschap” – gemeenschap van goederen

“Nalatenschap” erflater = EV + 50% GV

Even heel concreet (1)

- Jan sterft, Mieke (= LLE) erft samen met 2 kinderen
- Eigen vermogen Jan:
  - Appartement Wenduine – 280.000 €
- Gemeenschap Jan & Mieke
  - Gezinswoning Mortsel – 400.000 €
  - Zichtrekening – 80.000 €
  - Spaarrekening – 150.000 €
  - Effectenportefeuille – 200.000 €
  - TOTAAL gemeenschap: 830.000 €
  - “Nalatenschap” is $\frac{1}{2}$ van gemeenschap
  - “Nalatenschap” = 415.000 € in volle eigendom

Even heel concreet (2)

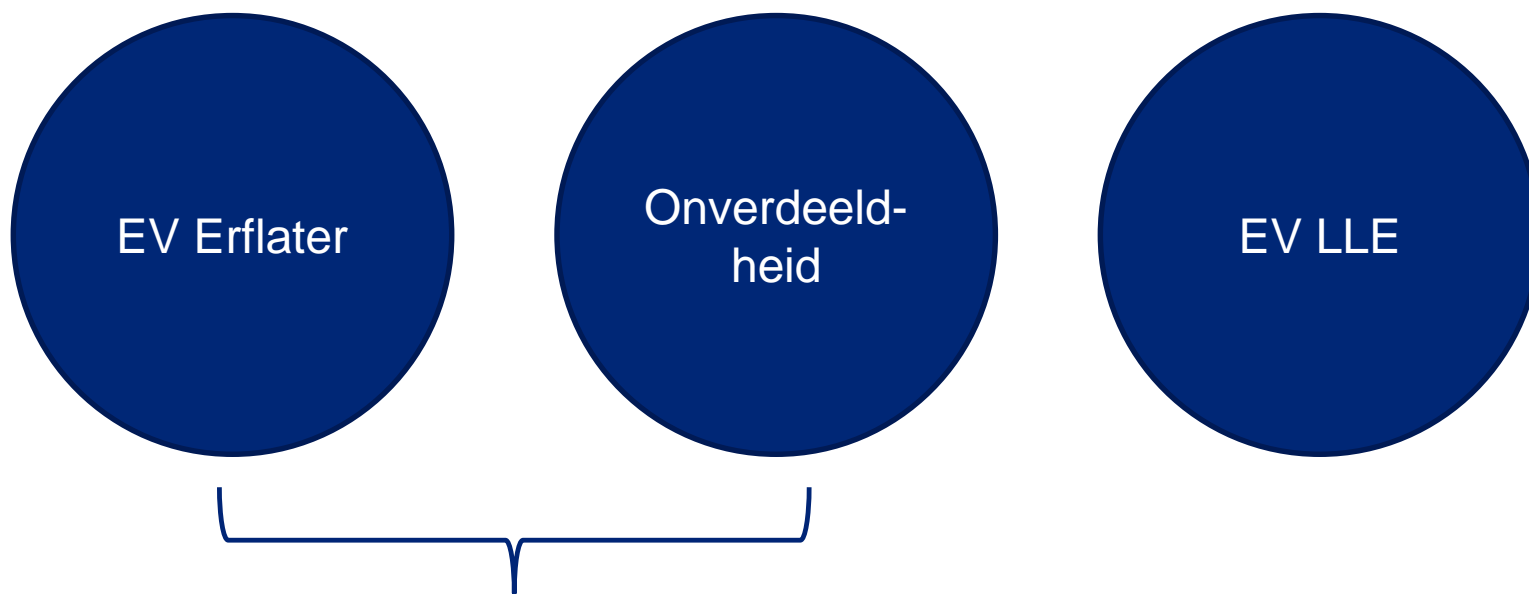
- Mieke (= LLE) erft – leeftijd: 68 jaar
  - Vruchtgebruik op het ganse appartement Wenduine
  - Vruchtgebruik op $\frac{1}{2}$ van de gezinswoning Mortsel
  - Vruchtgebruik op $\frac{1}{2}$ van de zichtrekening
  - Vruchtgebruik op $\frac{1}{2}$ van de spaarrekening
  - Vruchtgebruik op $\frac{1}{2}$ van de effectenportefeuille
- Wat erft Mieke in waarde ?
  - 32% (4% x coëfficiënt 8 wegens leeftijd)
  - 280.000 € x 32% (vruchtgebruik): 89.600 €
  - 415.000 € x 32% (vruchtgebruik): 132.800 €
- De twee kinderen erven:
  - De blote eigendom van al het bovenstaande

Even heel concreet (3)

- Stel: Mieke & kinderen verkopen de gezinswoning
  - Verkoopprijs = 400.000 €
  - Hoeveel ontvangt Mieke ?
    - Haar $\frac{1}{2}$ in de gemeenschap: 200.000 €
    - Haar vruchtgebruik op $\frac{1}{2}$ van Jan: 64.000 €
      - 200.000 € x 32 %
    - Totaal: 264.000 €
  - Hoeveel ontvangen de twee kinderen samen ?
    - Het saldo
    - 400.000 € - 264.000 € (Mieke) = 136.000 €

Begrip “nalatenschap” – scheiding van goederen

“Nalatenschap” = EV + 50 % onverdeeldheid (indien deze er is)

vb. gezamenlijke aankoop gezinswoning, rekeningen waarvan beide partijen titularis zijn,...

Wat erft de samenwonende partner ?

- **Wettelijk samenwonend**

- Vruchtgebruik op gezinswoning en inboedel
  - Tenzij ontnomen via testament
  - Wettelijke samenwoning kan ook éézijdig opgezegd worden !

- **Feitelijk samenwonend**

- geen enkel wettelijk erfrecht!
- “self-service” is een must
  - Testament, Tijdig schenken bij leven, Levensverzekering, Contract van aanwas

Hoe je partner (meer) geven ?

Technieken ?

- (1) Testament
- (2) Schenking
- (3) Huwelijksvoordelen
- (4) Contract van aanwas

(1) Testament

Kan door alle partners gebruikt worden

Voordelen:

- eenzijdig herroepbaar
- erfdeel “op maat” maken voor de LLE / LLP
- afstand van vermogen pas bij overlijden

Nadelen:

- eenzijdig herroepbaar
- soms betwist
  - gezondheidstoestand
  - juridische aanvechting wegens vormgebreken
- begrensd tot het “beschikbaar deel” als er kinderen zijn
  - erfrechtelijke reserve van de kinderen

Beschikbaar deel en reserve van de kinderen

Oude Erfwet: $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$

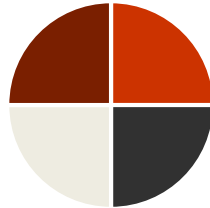
1 kind

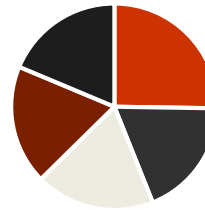
2 kinderen

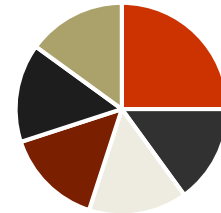
3 kinderen

4 kinderen

5 kinderen

Nieuwe Erfwet: altijd $\frac{1}{2}$

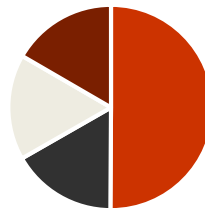
1 kind

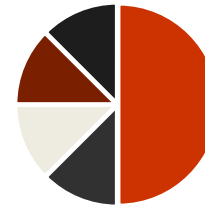
2 kinderen

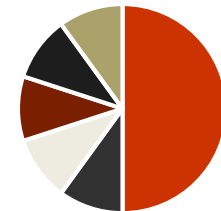
3 kinderen

4 kinderen

5 kinderen

(2) Schenking

Kan door alle partners gebruikt worden

Voordelen:

- eenzijdig herroepbaar ... althans tussen gehuwden
  - onherroepelijk tussen gehuwden indien in huwelijkscontract
  - onherroepelijk tussen niet-gehuwden
- erfdeel “op maat” maken voor de LLE / LLP
- fiscaal zeer interessant – zie volgende slide

Nadelen:

- voor gehuwden beperkt tot eigen vermogen !
- eenzijdige herroepbaarheid tussen gehuwden
- soms betwist - gezondheidstoestand
- begrensd tot het “beschikbaar deel” als er kinderen zijn
- afstand van vermogen reeds tijdens het leven (↔ testament)

Schenking ... Fiscaal zeer interessant

Tarief

- roerende goederen: 3%
- onroerende goederen: progressieve tarieven

Kan soms belastingvrij (lees: zonder schenkbelasting)

- niet voor onroerend goed
- wel voor roerend goed: handgift of bankgift
- nadeel: 3 jaar in leven blijven .. anders toch erfbelasting .. Tenzij tijdige spontane aanbieding op registratiekantoor

“Sterfbed”-schenking van roerend goed kan

- mits betaling 3%

Wederzijdse schenking tussen echtgenoten

- positieve rulings voor bankgiften ... tenzij gelijke bedragen
- slechts 1 x 3% op schenking met hoogste waarde

Kan ik schenken met effect van testament ?

Hoe ?

- X schenkt aan Y onder opschortende voorwaarde van zijn vóóroverlijden

Kan .. Maar fiscaal niet interessant indien roerend goed

- Dergelijke schenking wordt fiscaal gelijkgesteld met een testament
- Dus geen schenkbelasting aan 3%
- Wel erfbelasting aan progressieve tarieven (3%, 9%, 27 %)

(3) Huwelijksvoordelen

Enkel voor gehuwden

Hoe ?

- “verblijvingsbeding” (= “langst leeft, al heeft”)
- beter: “keuzebeding”

Voordelen:

- onherroepelijk ... tenzij in wederzijds akkoord tussen gehuwden
- is geen schenking (reserve kinderen speelt niet)

Nadeel:

- toebedeling $> \frac{1}{2}$ van **huwelijksgemeenschap** = legaat = erfbelasting !
- ..... Maar niet bij **scheiding van goederen**
  - belastingvrijdom voor roerende goederen
  - zogenaamde “4de piste”
  - al meerdere positieve rulings vanwege Vlabel

(4) Het contract van aanwas

Wie ?

- samenwoners
- gehuwden met eigen goederen (vooral scheiding van goederen)
  - goederen in onverdeeldheid
  - exclusief eigen goederen

Nadelen: ? ... tenzij: je kind is wel “onterfd” !

Voordelen:

- onherroepelijk ... tenzij in wederzijds akkoord
  - opzeg bij relatiebreuk is ook mogelijk
- is geen schenking (reserve kinderen speelt niet)
- voor roerende goederen: **volledige belastingvrijdom !**
- tal van positieve fiscale rulings
- **Standpunt Vlabel nr. 17044 – www.belastingenvlaanderen.be**

Het contract van aanwas

Wat ?

- “kanscontract” (onderhandse overeenkomst volstaat voor roerende goederen)
- partners spreken onderling af dat de langstlevende onder hen de goederen die ze onder het contract van aanwas plaatsen zal ontvangen
  - kan voor volle eigendom, voor vruchtgebruik, voor blote eigendom
  - kan “optioneel” (langstlevende beslist of hij het contract al dan niet inroept)

Voorwaarden

- kan niet voor je ganse vermogen maar wel voor een deel (“onder bijzondere titel”)
- gelijkaardige levenskansen
  - levensverwachting / gezondheid / andere factoren
- gelijkwaardige inleg

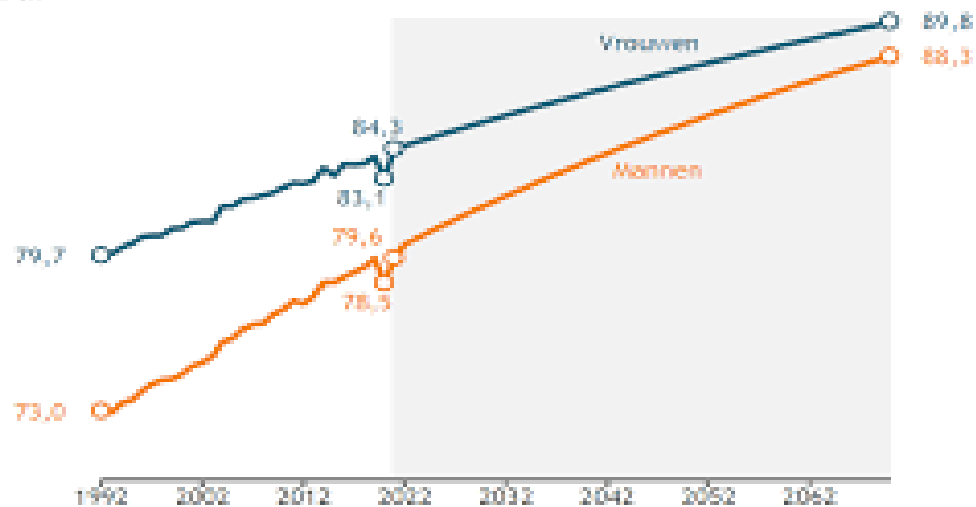
Levensverwachting

België:

- man: 79 jaar
- vrouw: 83 jaar

Levensverwachting - België

Jaar

Bron: Demografische vooruitzichten 2021-2070, FPS en Statbel

Een besluit voor samenwoners

Blijf niet in je luie zetel zitten maar doe tijdig iets !

Je erfrecht als partner stelt niets voor !

Een besluit voor gehuwden

Gehuwden onder scheiding van goederen hebben veel meer juridische mogelijkheden en zijn er fiscaal beter van af dan gehuwden onder gemeenschap van goederen !

Vraag ?

Stap ik dan beter over
naar scheiding van goederen ?

- Tip ! – Doe het dan tijdig ! -

Dank voor Uw aandacht

Nog vragen ?